

Rede uitgesproken in de Eerste Kamer door Jan H. van de Beek in het kader van de Deskundigenbijeenkomst Spreidingswet, 14 november 2023

Geachte leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,

Ik denk dat onverstandig is om de spreidingswet aan te nemen.

Niet zozeer om die wet zelf. Want bij dit soort beleid is spreiden op zichzelf een voor de hand liggende gedachte.

Dus ik zou voor zijn. Als er voldoende draagvlak voor asiel zou zijn. Als spreiden het echte probleem zou oplossen. Maar beiden zijn niet waar.

Allereerst: er is onvoldoende draagvlak. Een [Ipsos peiling](#) onder 3.000 mensen wees in juni 2022 uit: slechts een kwart van de Nederlanders wil voortzetting van het huidige asielbeleid. Twee derde wil opvang in de regio. In mei 2023 vond 85% van de respondenten in het [EenVandaag Opiniepanel](#) dat 'de asielinstroom in NL beperkt moet worden'

Dan de vraag of de spreidingswet een probleem oplost. Dat is niet zo. Een tegenvoorbeeld is Duitsland, waar ze al een spreidingwet hebben. Ik citeer de [NOS](#):

"Hoewel Duitsland al een soort spreidingswet kent en de asielzoekers naar draagkracht en inwoneraantal keurig worden verdeeld over het land, lopen alle regio's tegen hun grenzen aan. ... Volgens districtsbestuurder Stefan Löwl (CSU) is niet zozeer de opvang zelf het probleem. 'Er is altijd genoeg plek voor tenten en containers.' Maar wat wel een probleem is, zegt Löwl, is de integratie."

Het moraal van dit verhaal is: je kunt wel spreiden, maar als er veel asielzoekers komen zit je ook dan nog met een reuzegroot integratieprobleem. Want veel asielzoekers worden uiteindelijk statushouders en hun integratie komt vooral terecht op het bordje van de gemeenten.

Er is nu al een verplichte taakstelling om statushouders op te nemen en te huisvesten. Verplicht spreiden van asielzoekers rekt de opvangcapaciteit wat op. Daardoor worden er meer asielzoekers opgevangen en dat vergroot het uiteindelijke probleem: de integratie van statushouders. Dat integratieprobleem wil ik hier uiteenzetten op basis van een [analyse](#) die ik eerder maakte.

Op gezette tijden komen de ambtenaren van het ministerie van Justitie en Veiligheid met een schatting van het verwachte aantal asielzoekers. Op basis van hun prognose van voorjaar 2023 kun je afleiden dat er in de periode 2023-2027 ongeveer 150.000 statushouders bijkomen. Op basis van CBS-cijfers moeten daar minstens 25.000 gezinsmigranten bij op worden geteld. Wat zijn de gevolgen van deze migratie?

Het meest voor de hand liggende effect is natuurlijk **bevolkingsgroei**. Er komen immers 175.000 mensen bij in slechts 5 jaar tijd. Dat is ongeveer 1% bevolkingsgroei, puur door 5 jaar asielmigratie! Die bevolkingsgroei is ook min of meer structureel. Na verloop van tijd gaan er weliswaar statushouders weg uit Nederland, maar er worden ook kinderen geboren.

De toch al overbelaste **gezondheidszorg** wordt hierdoor extra belast. Er komen in vijf jaar tijd 175.000 zorgconsumenten bij. Dus het aantal zorgmedewerkers en ziekenhuisbedden zou ook met 1% moeten toenemen. Gemeentes kunnen een groei tegemoet zien bij WMO en jeugdzorg.

Dan de **bijstand**. De meeste statushouders starten in de bijstand. Puur als gevolg van de asielmigratie in de periode 2023-2027 zijn er alleen al tot 2038 gemiddeld ongeveer 37.000 extra bijstandsontvangers. De kosten daarvan – jaarlijks ongeveer één miljard euro – slaan grotendeels neer in gemeenten. Ook allerlei gemeentelijke potjes voor armoedebestrijding zullen extra worden aangesproken. [Want asiel is import van armoede](#).

Ook het **onderwijs** wordt fors belast. Veel asielzoekers zijn leerplichtig. Uitsluitend als gevolg van de asielmigratie in de periode 2023-2027 zijn er alleen al tot 2038 gemiddeld ongeveer 23.000 extra onderwijsplaatsen nodig. En er is al een leerkrachtentekort. Daarnaast komen jonge asielmigranten vaker dan autochtonen terecht in *special needs* onderwijs. *Special needs* onderwijs is duurder en belangrijker nog: de gespecialiseerde leerkrachten zijn lastig te vinden.

Ook de **criminaliteit** zal toenemen door die influx van 150.000 asielmigranten. In absolute zin zullen er vanaf 2026 jaarlijks naar schatting 3.600 extra verdachten zijn en 600 extra gevangenisstraffen worden opgelegd. Statushouders zijn namelijk 3,5 maal vaker verdachte van een misdrijf dan autochtonen. Een extra belasting dus, voor de vaak toch al overbelaste politiekorpsen. En dit gaat puur over statushouders. Hier komt de criminaliteit van gezinsmigranten en van asielzoekers – denk aan de notoir criminele 'veiligelanders' – nog bovenop.

Tot slot **huisvesting**. Bij een instroom van 175.000 mensen neemt de behoefte aan sociale huurwoningen toe met ongeveer 90.000. Asielmigranten zijn doorgaans arm, dus zullen de woningen lang bewonen en weinigen zullen doorstromen naar koop of vrije huur. Ook dit is een grote belasting voor gemeenten. Bouwen is lastig. En voorrang verlenen aan statushouder leidt tot veel wrevel onder de zittende bevolking: uit een recente [Volkskrant-peiling](#) blijkt dat een groot deel daar geen begrip voor heeft.

Er is dus weinig draagvlak voor asiel. Burgers in Nederland zijn niet gek. Die kijken niet zoals veel politici naar haalbaarheid van wetswijzigingen of internationale verplichtingen. Zij kijken gewoon wat asiel voor hen betekent. Burgers ervaren bijvoorbeeld dat zichzelf of hun (klein)kinderen maar geen sociale huurwoning kunnen bemachtigen, terwijl statushouders voorrang krijgen. En zelfs al proberen de [media](#) en anderen [steeds weer opnieuw](#) het aandeel van asiel in de bevolkingsgroei en [het beslag op sociale huurwoningen](#) te bagatelliseren, burgers weten wel beter.

Burgers zien ook de alom falende integratie. De spreidingswet is het uitsmeren van het opvangprobleem over het hele land. Het is tijd kopen, maar het lost het integratieprobleem niet op. Het Duitse voorbeeld laat dat zien. Het echte probleem is dat de instroom zo groot is dat de Nederlandse samenleving dat allang niet meer kan absorberen. Dat de integratie van veel nieuwkomers jammerlijk faalt.

In [Grenzeloze Verzorgingsstaat](#) hebben we laten zien waarom dat zo is. Door een zeer laag gemiddeld opleidingsniveau van asielzoekers. Door ondermaatse schoolprestaties van hun kinderen, ook bij de tweede generatie. Doordat de meesten afkomstig zijn uit Afrika en de islamitische wereld en hun grote culturele afstand aantoonbaar een negatief effect heeft op hun integratie, zelfs als men rekening houdt met opleiding. Veel van die slechte integratie komt rechtstreeks voort uit eigenschappen van de asielmigranten. Dat zijn oorzaken die Nederland **niet** kan wegnemen met betere opvang.

Niet in de laatste plaats faalt de integratie ook omdat het feitelijk ongewenste nieuwkomers zijn, waar weinigen hier ten lande echt op zitten te wachten. De opeenvolgende kabinetten al helemaal niet, want die waren de afgelopen jaren vooral bezig om het aantal asielzoekers naar beneden te krijgen.

En daar zit het pijnpunt: de spreidingswet betekent dat de opvang van asielzoekers en statushouders bij gemeenten door de strot geduwd wordt, terwijl veel van hun inwoners het niet willen en zonder dat er een oplossing is voor het onderliggende probleem: de massale instroom van grotendeels slecht integreerbare nieuwkomers. Kiezen voor de spreidingswet komt zo neer op het vooruitschuiven van een reuzegroot probleem. Tot de wal het schip keert.

Regeren is kijken naar het grotere plaatje. Regeren is in dit geval dus niet: jezelf doodstaren op het opvangprobleem, maar oog hebben voor het integratieprobleem. Dat integratieprobleem is niet op te lossen met meer opvang of betere opvang. Om het integratieprobleem te verkleinen moet de instroom omlaag. Met de spreidingswet poets je tijdelijk het opvangprobleem weg, zonder het instroomprobleem te verminderen. Het is *kicking the can down the road*.

Regeren is vooruitzien. En je kunt het nu al aan zien komen dat het integratieprobleem als een boemerang terugkomt – groter dan het nu al is – als je de asielinstroom niet drastisch en structureel beperkt.

Daarom is het onverstandig de spreidingswet aan te nemen.